

“Māci bērnam ceļu, pa kuru viņam jāiet (ņemot vērā viņa individuālo dāvanu vai tieksmi); kad viņš būs vecs, viņš no tā neatstāsies.” Salamana pam. 22:6
(no paplašinātās Bībeles tulkojuma angļu valodā)

Pētījumi un pieredze ir pierādījuši, ka bērni (un arī pieaugušie) atšķiras pēc veidiem, kādos tie labprātāk mācās. Daudzi no mums skolās tika mācīti pēc tradicionālām metodēm, kas galvenokārt nozīmē, ka skolotājs runā un skolēns klausās. Šī pieeja ir vispiemērotākā verbālajam/ auditorijas skolēnam vai loģiskajam/ matemātiskajam skolēnam. Tomēr ir bērni, kuriem šis nav iecienītākais un vieglākais mācīšanās veids.

Zemāk dots saraksts ar astoņiem dažādiem mācīšanās stiliem. Skolotājs rīkotos gudri, ja ņemtu vērā dažādus mācīšanās stilus, gatavojot stundas, lai parūpētos par visiem skolēniem, kas ir klasē.

- Auditorijas/verbāls: “Veikls uz vārdiem”. Spēja lietot vārdus un valodu. Šādiem skolēniem ir augsti attīstīta spēja klausīties, un viņi kopumā ir daiļrunīgi. Viņi vairāk domā ar vārdiem, nekā ar attēliem.
- Loģisks/matemātisks: “Veikls uz skaitļiem/ spriešanu”. Spēja lietot saprātu, loģiku un ciparus. Šādi skolēni domā secīgi un pēc loģikas, sasaistot informācijas daļas. Viņi ir vienmēr zinātkāri par visu ap viņiem, jautā daudz jautājumu, un viņiem patīk eksperimentēt.
- Vizuāls/telpisks: “Veikls uz attēliem”. Spēja vairāk uztvert vizuāli. Šādi skolēni vairāk domā ar attēliem, un tiem nepieciešami spilgtas iztēles ainas, lai saglabātu informāciju. Viņiem patīk skatīties kartes, tabulas, attēlus un filmas.
- Muzikāls/ritmisks: “Veikls uz mūziku”. Spēja radīt un novērtēt mūziku. Šie skolēni domā skaņās, ritmos un rakstos. Viņi acumirkļī atsaucas uz mūziku, vai nu pozitīvi vai arī kritizējot to, ko dzird. Daudzi no viņiem ir ārkārtīgi jūtīgi pret apkārtējām skaņām.
- Fizisks/kinestētisks: “Veikls uz ķermeņa kustībām”. Spēja kontrolēt ķermeņa kustības un prasmīgi apieties ar priekšmetiem. Šie skolēni izpauž sevi caur kustībām. Viņiem ir laba līdzsvara izjūta un acu-roku koordinācija. Savstarpēji mijiedarbojoties ar telpu, kur viņi atrodas, viņi spēj atcerēties un apstrādāt informāciju.
- Sociāls: “Veikls uz cilvēkiem”. Spēja uz saskarsmi un citu cilvēku sapratne. Šie skolēni cenšas paskatīties uz lietām no citu cilvēku viedokļa. Viņi bieži spēj sajust jūtas, nolūkus un motivāciju. Kopumā viņi cenšas saglabāt grupā mieru un mudina uz sadarbību. Viņi izmanto verbālu un neverbālu (ķermeņa) valodu saskarsmē ar citiem.
- Savrupis: “Veikls uz sevis apziņu”. Spēja apzināties savu iekšējo stāvokli. Šādi skolēni cenšas saprast savas iekšējās sajūtas, sapņus, attiecības ar citiem, stiprās un vājās puses.

Naturālists:

“Veikls uz dabu”. Spēja viegli atpazīt un klasificēt augus, dzīvniekus un citas lietas dabā. Šiem skolēniem piemīt īpaša mīlestība pret dabu, viņiem ļoti patīk būt laukā un darboties dabā. Viņi vislabāk iemācās dabiskā vidē mācoties, kā viss strādā.

Stils	Piezīmes
Auditorijas/verbāls	
Loģisks/matemātisks	
Vizuāls/telpisks	
Muzikāls/ritmisks	
Fizisks/kinestētisks	
Sociāls	
Savrups	
Naturālists	

Piecas mīlestības valodas

Beznosacījumu mīlestība ir pamats, kas attīsta drošību bērnam, kurš izaug un kļūst par mīlošu un dāsnu pieaugušo. Gerijs Čepmens un Ross Kempbels uzrakstīja grāmatu "Bērna piecas mīlestības valodas", lai palīdzētu vecākiem saprast, kuras ir viņu bērnu primārās mīlestības valodas. Šī sapratne palīdz arī mums, skolotājiem, atpazīt un tad atbilstoši izpaust dažādās mīlestības valodas.

1. Fiziska pieķeršanās: (roka)

Mēs iepriekš apskatījām Jēzus piemēru, kad Viņš "uzlika bērniem rokas un tos svētīja". Tas apliecina: "Tu esi svarīgs un vērtīgs!" Mums, skolotājiem, jābūt piesardzīgiem likumu dēļ, kas sargā bērnus no vardarbības. Labs acu kontakts, mīlums ķermenā valodā, rokas uzlikšana uz pleca var sniegt mierinājumu, pārlicību un sajūtu, ka viss ir kārtībā. Pat ja sēž bērnam līdzās un lasa stāstu, tas bērnam liecina par mīlošu pieķeršanos.

2. Mīloši vārdi: (mute)

Ebreju sakāmvārds saka, ka "mēles varā ir dzīvība un nāve". Vārdi, kas dod dzīvību un ko mēs sakām saviem bērniem, ļauj tiem zināt, ka mums viņi ir svarīgi. Bērns gūs labumus no šādiem apliecinājumiem vārdiem visas dzīves garumā. Mēs ar vārdiem bērnu vai nu uzmundrinām, vai arī liekam zaudēt drosmi viņa centienos. Uzmundrinoši vārdi sniedz vērtību, nozīmīgumu, motivāciju un mīlošu vadību.

3. Kvalitatīvs laiks: (pulkstenis)

Šīs valodas izpaušana, kad nepieciešama koncentrēta uzmanība, var būt pagrūta, kad jāstrādā ar klasi, kurā daudz bērnu. Mācīšanās komandās var palīdzēt tev veltīt bērnam nedalītu uzmanību. Kvalitatīvs laiks ir skolotāja klātbūtnes dāvana, kura pasaka: "Tu esi svarīgs, un man patīk būt ar tevi." Meklē iespējas klasē, kad tu vari piedalīties kādā aktivitātē vai veidot sarunu, uzklusot katru bērnu atsevišķi. Viņi tik daudz ko vēlas stāstīt, un viņiem ārkārtīgi nepieciešams acu kontakts un dzirdīga auss.

4. Pārdomātas dāvanas: (dāvanu kaste)

Tas nebūtu adekvāti, ja skolotājs izceltu kādus konkrētus bērnus, kuri saņemtu dāvanas, jo tas veicina "mīluļu sistēmu". Izņēmums ir tad, kad svin dzimšanas dienas, un tad katrs bērns savā īpašajā dienā saņem kartiņu un dzimšanas dienas kūku. Bet pirmsskolā mums ir "grāmatiņa par mani", pie kuras bērni darbojas vairākas nedēļas, un tad viņi ir priecīgi, ka saņem šo "dāvanu", un tā visa ir par viņiem pašiem. Praktiski iespējams katram bērnam uzdāvināt ķēdīti ar sirsnīgu un vārdiem "Dievs ir mans Tēvs, un es esmu Viņa bērns." Pašu gatavota dāvanīņa, vai kaut kas, ko esi atradis, piemēram, gliemežvāki, liek bērniem saprast, ka tu esi domājis par viņiem. Dāvanām ir jābūt patiesiem mīlestības simboliem un izpausmēm, tās nedrīkst izmantot, lai kompensētu laika neveltīšanu vai kā kukuli ar nolūku mainīt bērna uzvedību.

5. Laipna rīcība: (tasīte)

Skolotāji, kuri pakalpo bērniem ar laipnu rīcību, palīdz tiem kļūt par nobriedušiem pieaugušiem, kuri spējīgi mīlēt citus laipnībā. Mēs kalpojam saviem bērniem, un mācām viņiem, kā kalpot sev pašiem un tad arī citiem. Tas ir process, un pirmsskolas izglītībā mums ir neierobežotas iespējas. Kurpju aizsīšana un palīdzēšana uzvilkt virsdrēbes, vilciena sliedīšu salikšana vai īpašas nodarbības sagatavošana ir tikai daži veidi, kā izrādām laipnību. Bērna lūgumi sauc pēc mīlošas atbildes, kas piepildīs bērna mīlestības krātuvi, un viņš iemācīsies, ka pakalpošana nozīmē mīlestību.

[illegible]

Uzmundrinoša sadarbība

Bērni katru dienu dara daudz pareizu lietu. Mūsu vēlme ir mudināt viņus uz paklausību, pateikties viņiem par laipniem vārdiem, kurus dzirdam no viņiem, un izteikt pateicību par viņu uzmanību. Ir labi izteikt atzinību atsevišķiem bērniem, kā arī visai klasei, veltot laiku, lai pievērstos un uzslavētu katru mazo cilvēku, kurš ir tavā gādībā. Negaidi, kamēr kāds izdarīs kaut ko sliktu, lai pievērstu viņiem uzmanību.

Bērniem vajadzīgs uzmundrinājums, atzinība un atkārtots apstiprinājums:

- Uzmundrinājums saka: *"Nu, tu taču to vari!"*
- Atzinība saka: *"Labi izdarīts, tā tikai uz priekšu!"*
- Apstiprinājums saka: *"Jā, tas bija pareizi, ko tu izdarīji."*

Kad bērni pieaug, mēs ceram, ka arī tad, kad neviens neredz, viņi jūtas iekšēji labi, jo zina, ka izdarījuši pareizo lietu.

Tomēr mēs apzināmies, ka būs reizes, kad viņiem būs nepieciešama palīdzība, kā sadarbīties un veidot pareizas attiecības. Mēs esam aicināti bērnus "darīt par mācekļiem" (no angļu valodas vārdam "māceklis" ir tāda pati vārda sakne kā vārdam "disciplīna"). Disciplīna paredzēta, lai labotu tos, kas maldās prom no tā, kas viņiem mācīts. Konflikts bieži izpaliks, ja būs bijusi pienācīga apmācība. Bērniem jāzina, kas no viņiem tiek gaidīts, un viņiem jāļauj trenēties labajā uzvedībā vai jāļauj izteikties, ko viņi sapratuši no tā, kas no viņiem tiek gaidīts.

Diemžēl vārdam "disciplīna" bieži ir negatīvas asociācijas, kas saistās ar sodu. Sods ir vērsts uz to, kas jau noticis. Disciplīna, kā tas minēts Bībelē, ir termins, kas vairāk vērsts uz turpmāko, runājot par bērna disciplinēšanu/ apmācīšanu bērna paša labākai nākotnei. Disciplinēšanai vienmēr jānāk kopā ar beznosacījumu mīlestību un apņēmīgu lūgšanu. Bērniem jāzina, ka mēs esam viņu pusē; "mēs neesam pret viņiem".

A. Mudināt izvēlēties gudri

Dzīvē ik dienas jāpieņem daudz lēmumu. Mums jādomā, kādu valodu mēs lietojam, kad sarunājamies ar maziem bērniem. Mēs esam sapratuši, ka ir efektīvi lietot terminu "labā vai sliktā izvēle". Tas palīdz mums redzēt atšķirību starp bērnu kā personību un to, ko bērns izdarījis un kur nepieciešama disciplinēšana. Ir milzīga atšķirība, ja sakām: "Tu, nejaukā meitene!" vai "Tas gan nebija pareizi!" Mēs nesakām, ka vajadzētu ignorēt nepareizu uzvedību, bet mūsu mērķis ir palīdzēt bērniem vairāk apzināties savu izvēli un palīdzēt iemācīties uzņemties atbildību par to, ko viņi izvēlas.

a. Uzmanības novēršana arī ir efektīva pieeja, lai virzītu citā virzienā un mudinātu pieņemt pareizo izvēli bērnam, kurš iekšēji cīnās. Ja grupas nodarbībā ir vairāk par vienu skolotāju, skolotājs, kurš nevada nodarbību, var sēdēt starp bērniem un klusi vērst viņu uzmanību uz to, kas notiek. Ja kāds bērns ir īpaši nemierīgs nodarbības laikā, iespējams, bērnam vajadzētu sēdēt kopā ar tevi, un viņš varētu palīdzēt nodarbībā, piemēram, turot kaut ko rokās.

Ir reizes, kad šķiet, ka visai bērnu grupai zūd uzmanība. Ja tā ir, varbūt labāk vajag saīsināt stundu, nekā likt viņiem klausīties. Var arī sākt darīt kaut ko citu nodarbības laikā, lai atkal piesaistītu bērnu uzmanību.

b. Labojums par vidu uzmundrinājumam: *"Džeina, es redzu, tu esi skaisti saposusies, bet tagad tev jāiet, jāpaceļ pārējās drēbes un tās jāpakarina. Zinu, ka tu spēj izdarīt ļoti labi." Tas ir pozitīvāk, nekā koncentrēties tikai uz problēmu.*

c. Izlabo to

Ja bērns izlej kaut ko, pamudini bērnu palīdzēt satīrīt. Ja bērns ir kādu aizskāris, mudini, lai bērns atvainojas un uzsāk spēlēt ar otru bērnu, lai atjaunotu attiecības.

d. Pienācīgas sekas

Ja bērns turpina mēģināt ar smiltīm, kad viņam vairākkārt tika lūgts uzmanīties un to nedarīt, tad attiecīgi viņam saudzīgi jānorāda, ka nāksies iet prom no smilšukastes un darīt kaut ko citu.

e. Pārtraukums

Dažreiz bērnam vajag pasēdēt klusi dažas minūtes un "padomāt". Piemērojamais laiks mainās atkarībā no bērna vecuma, un tam nevajadzētu būt pārāk ilgstošam. Bieži vien mazs bērns tad ir gatavs atgriezties grupā vai nodarbībā un izlabot visu, kas bija darīts nepareizi. Mēs gribam mudināt uz atvainošanos, bet uz to nevar spiest, jo tad tā nebūs patiesa.

f. Ienes Dievu ikdienas dzīves situācijās

Skolotājam vienmēr jābūt gatavam runāt un lūgt ar bērnu, mierīgi izturoties pret bērna iekšējām cīņām. Piemēram, kad bērnam uzņāk dusmošanās, lūdz vienkāršu lūgšanu: "Dievs Tēvs, lūdzu, palīdzi Džeimijam, kad viņam uzņāk dusmas, lai viņš nesaka tādas vārdus, kas apvainotu cilvēkus."

Aktivitāte: Pārrunāji reizes, ko atceraties no savas bērnības: kā pieaugušie mudināja tevi pieņemt pareizos lēmumus, virzot tevi citā virzienā vai izlabojot izdarīto.

B. Neveselīga mācīšana

Salamana pamācību grāmatā daudz teikts par mēles varu. Mums bieži ir negatīva pieeja, lai atgūtu bērna uzmanību un sadarbību:

a. Vainošana un apsūdzēšana: *"Kas ir ar tevi? Tu vienmēr aizmirsti aiz sevis novākt!"*

b. Apsaukāšana: *"Tu, slinkis!" "Paskat, ko esi sadarījis – tu, nejaukais!" "Čamma!"* Šie nosaukumi var pārvērsties par pravietajumiem: bērnam ar to būs jādzīvo turpmākie gadi.

c. Draudi: *"Ja tu tūlīt pat nesakārtosi, ēst nedabūsi." "Ja tu atkal laistīsies, es tevi izdzīšu ārā!"*

d. Salīdzināšana: *"Kāpēc tu nevari sēdēt rātni kā citi bērni?" "Es redzu uzreiz, ko Sjūzana uzzīmējusi, bet man nav ne jausmas, kas tas par ķēpājumu!"*

e. Vaimanāšana un moralizēšana: *"Cik reižu esmu jau tev teikusi? Ja tu izmētāsi savas mantas pa grīdu, kāds bērns aizķersies... Un kas tā apietas ar mūsu aprīkojumu? Vai tu zini, cik tas viss maksā? Mēs taču nevaram aiziet un nopirkt jaunas mantas katru reizi, kad tu tās pamet uz grīdas!"*

f. Kukuļošana un apbalvošana: *"Ja tu man atnesīsi pildspalvu, tad tu šodien būsi mans īpašais palīgs."*

Šādas metodes bērnam nerada pozitīvas izjūtas un reakciju.

Aktivitāte: Apskatot šīs negatīvās metodes, darbojoties ar bērniem – kuras tu personīgi esi pieredzējis? Kā tu esi izmantojis šādas metodes, mācot bērnus?

C. Veselīga mācīšana un pozitīvas izteikšanās veidi:

a. Apraksti to, ko redzi: *"Džen, puzzles gabaliņi joprojām ir uz grīdas." "Deivid, te ir piens izliets." "Džon, klucīšus jāsaliek atpakaļ kastē!"*

Tas nevaino un neapsūdz, un dod iespēju bērnam izlabot situāciju.

b. Dod informāciju: *"Mašīnas stāv tajā kastē." "Ja mēs mantas atstājam uz grīdas pa vidu, kāds var aizķerties un nokrist." "Kad tu skaties grāmatu, lapas ir jāšķir uzmanīgi, lai tās nesaplēstu."*

c. Izsaki vienā vārdā: Tas palīdz nemoralizēt! *"Īzak, tavs šķīvis!" "Anna, tavs paklājiņš!"*

d. Apraksti, kā tu jūties: Bērniem jāsaprot, ka arī citiem ir jūtas, bet tas jā dara mierīgi, bez dusmām. *"Man nepatīk, ka tu visu laiku rausti mani aiz rokas." "Esmu apbēdināta, kad bērni savā starpā kaujas!"*

e. Uzzīmē attēlu: Tas ir labs veids, kā atgādināt par galvenajiem uzvedības vadlīnijām klasē. Piemēram, "staigājošas kājas, laipnas rokas, sēdēšana mierīgi, kārtīga klausīšanās, kārtīga sarunāšanās, nedusmošanās."

Kur vien iespējams, mēs cenšamies lietot pozitīvus un ne negatīvus atgādinājumus: "Staigājošas kājas! Laukā tavas kājas būs skrejošas kājas, bet dārziņā iekšā mēs staigājam."

Vārdi, kurus Tu dzirdēsi, ir patiesi. Tie izmainīs Tavu dzīvi, ja Tu to ļausi. Jo tie nāk no Dieva sirds. Viņš mīl Tevi. Un viņš ir tāds tēvs, kuru Tu meklēji visu savu mūžu. Šī ir Viņa mīlestības vēstule Tev...

Mans bērns

Varbūt Tu mani nezini, bet es zinu par Tevi visu. Psalmi 139:1 *Es zinu, kad Tu apsēdies un zinu, kad Tu piecelies.* Psalmi 139:2 *Man ir zināmi visi Tavi ceļi.* Psalmi 139:3 *Pat visi Tavi galvas mati ir saskaitīti.* Mateja 10:29-31 *Jo Tu tiki radīts pēc mana tēla un līdzības.* 1.Mozus 1:27 *Jo manī Tu dzīvo un kusties, un pastāvi.* Apustuļu darbi 17:28 *Jo Tu esi mans pēcnācējs.* Apustuļu darbi 17:28 *Pirms Es Tevi radīju Tavas mātes miesās, Es Tevi jau pazinu.* Jeremijas 1:4-5 *Es izvēlējos Tevi, kad radīju visu dzīvo.* Efeziešiem 1:11-12 *Tu nebiji kļūda, jo visas Tavas dienas ir ierakstītas manā grāmatā.* Psalmi 139:15-16 *Es noteicu laiku, kad Tu piedzimi un vietu kur Tu dzīvo.* Apustuļu darbi 17:26 *Tu esi brīnišķi radīts.* Psalmi 139:14 *Es izveidoju Tevi Tavas mātes klēpī.* Psalmi 139:13 *Un palīdzēju Tev piedzimt Tavas dzimšanas dienā.* Psalmi 71:6 *Tie, kas mani nepazīst, ir radījuši par mani nepareizu priekšstatu.* Jāņa 8:41-44 *Es neesmu tāls un dusmīgs, bet gan mīlestības pilnīgākā izpausme.* 1.Jāņa 4:16 *Un es vēlos izliet pār Tevi savu mīlestību.* 1.Jāņa 3:1 *Vienkārši tāpēc, ka Tu esi mans bērns un Es esmu Tavs Tēvs.* 1.Jāņa 3:1 *Es piedāvāju Tev to, ko tavs miesīgais tēvs nekad nespētu.* Mateja 7:11 *Jo es esmu ideāls Tēvs.* Mateja 5:48 *Ikkatra laba dāvana nāk no manis.* Jēkaba 1:17 *Jo es tevi nodrošinu un apmierinu ikvienu Tavu vajadzību.* Mateja 6:31-33 *Mans plāns Tavai nākotnei vienmēr ir bijis pildīts ar cerību.* Jeremijas 29:11 *Jo es mīlu tevi ar nebeidzamu mīlestību.* Jeremijas 31:3 *Manas domas attiecībā uz Tevi nav saskaitāmas, kā smiltis jūras krastā.* Psalmi 139:17-18 *Un es priecājos par Tevi dziedot.* Cefanjas 3:17 *Es nekad nepārtraukšu tev darīt labu.* Jeremijas 32:40 *Jo Tu esi man visdārgākais.* 2.Mozus 19:5 *Es no visas sirds vēlos nostiprināt Tevi.* Jeremijas 32:41 *Un es vēlos Tev parādīt izcilas un brīnumainas lietas.* Jeremijas 33:3 *Ja Tu meklēsi mani no visas savas sirds, Tu mani atradīsi.* 5.Mozus 4:29 *Meklē savu prieku manī, un es Tev došu Tavas sirds vēlmes.* Psalmi 37:4 *Jo tas esmu es, kas deva Tev šīs vēlmes.* Filipiešiem 2:13 *Es esmu spējīgs paveikt vairāk, nekā Tu spēj iedomāties.* Efeziešiem 3:20 *Jo Es esmu Tavs vislielākais uzmundrinātājs.* 2.Tesalonīķiešiem 2:16-17 *Es arī esmu Tēvs, kas tevi mierina visās Tavās bēdās.* 2.Korintiešiem 1:3-4 *Kad Tava sirds ir salauzta, Es esmu Tev blakus.* Psalmi 34:18 *Kā gans, kas nes jēru, Es Tevi esmu nesis pie savas sirds.* Jesajas 40:11 *Kādu dienu es notraukšu visas asaras no Tavām acīm.* Jāņa atklāsmes grāmata 21:3-4 *Un es paņemšu projām visas sāpes, kuras Tu izcieti šajā pasaulē.* Jāņa atklāsmes grāmata 21:3-4 *Es esmu Tavs Tēvs un es mīlu Tevi tāpat, kā mīlu savu dēlu, Jēzu.* Jāņa 17:23 *Jo Jēzū ir atklāta mana mīlestība.* Jāņa 17:26 *Viņš ir precīzs manas būtības attēls.* Ebrejiem 1:3 *Viņš atnāca parādīt, ka es esmu par Tevi, nevis pret Tevi.* Romiešiem 8:31 *Un pateikt Tev, ka es neuzskaitu Tavus grēkus.* 2.Korintiešiem 5:18-19 *Jēzus mira, lai Tu un es spētu atkal tikt savienoti.* 2.Korintiešiem 5:18-19 *Viņa nāve bija lielākais apliecinājums manai mīlestībai pret Tevi.* 1.Jāņa 4:10 *Es atdevu visu, ko mīlēju, lai varētu iegūt Tavu mīlestību.* Romiešiem 8:31-32 *Ja Tu pieņemsi mana Dēla Jēzus dāvanu, Tu pieņemsi mani.* 1.Jāņa 2:23 *Tad nekad un nekas vairs nespēs nošķirt Tevi no manas mīlestības.* Romiešiem 8:38-39 *Nāc mājās, un es sarīkošu vislielākās svinības, kādas vien ir redzētas debesīs.* Lukas 15:7 *Es vienmēr esmu bijis Tēvs un vienmēr būšu Tēvs.* Efeziešiem 3:14-15 *Mans jautājums ir – Vai Tu būsi mans bērns?* Jāņa 1:12-13 *Es gaidu Tevi.* Lukas 15:11-32

Mīlot, Tavs Tēvs, Visvarenais Dievs